

Öskudagsráðstefna, 2015

Til móts við framtíðina.

Um fagmennsku og virðingu kennarastarfsins.

*Þetta er á valdi kennarans;
staðreynd eða goðsögn?*

*Anna Kristín Sigurðardóttir
dósent við Menntavísindasvið HÍ*

Umræðuefni

Er árangur eða árangursleysi í menntun alfarið í höndum hvers kennara?

- Hvað þarf kennari að kunna – geta – meta?
- Fagmennska og menntastefna (í sögulegu og pólitísku samhengi).
- Hvað hefur áhrif á árangur?
- Hin “nýja” fagmennska

Hvað er góður kennari?

Myndbönd á vefsíðu ráðstefnunnar

PRÓFESSORINN:

Áhugi á börnunum og á faginu. Hvernig sýnum við nemendum þennan áhuga?

Ingvar Sigurgeirsson

NEMENDUR:

Strangur en ekki of strangur – góður en ekki of góður – skemmtilegur, ekki leiðinlegur – hress, hlustar og tekur mark á manni. Kann námsefnið og er fús til að hjálpa.

Hekla Hrund, Stefán Haukur, Kristján Dagur og Katrín María

STJÓRN MÁLAMÁÐURINN:

Veit hvað kveikir áhugann. Leggur sig fram um að nota bestu aðferðir til að ná því besta út úr hverju barni — gætir vel að sinni fagmennsku og starfsþróun. Kennarastarfið er mikilvægt fyrir einstaklinginn, samfélagið og framtíðina. Kennarahópurinn sem heild sem ber sameigilega ábyrgð.

Skúli Helgason

FORELDRAR:

Ást og hlýja, þykir vænt um krakkana og er hvetjandi. Ávinnur sér traust, er bakhjarl nemenda, þekking á námsefni, fylgist með félagslegu hliðinni. Hlustar, er áhugasamur og þolinmóður – mikilvægur í uppeldi, virðir barnið/manneskjuna.

Gunnar Helgason, Katla Margrét og Helgi Jóhannesson

KENRARAR:

Faglegur – gerir greinamun á sér sem manneskju og fagmanni. Er stöðugt að endurmeta sjálfan sig – kenna gagnrýna hugsun og endurmeta

Birna Júlía og Gunnar Björn

Hæfniviðmið kennaramenntun (Menntavísindasvið: 2009/2010)

Kennarar:

Búa yfir þekkingu og færni til að skipuleggja nám og námsumhverfi sem hæfir ólíkum einstaklingum í fjölbreyttu samfélagi

- Hafa frumkvæði og eru skapandi í skipulagi náms og námsumhverfis.
- Geta aðlagð nám og námsumhverfi á þann veg að nemendur (börn, ungmenni, fullorðnir) geti unnið bæði sjálfstætt og með öðrum.
- Hafa gott vald á viðfangsefni sínu í kennslu.

Geta átt samskipti við ólíka aðila og unnið með samskipti í skólastarfi

- Hafa á valdi sínu fjölbreyttar leiðir í samskiptum sínum við þá aðila sem tengjast skólastarfi; nemendur, foreldra, samkennara og aðra fagmenn.
- Eru fyrirmyndir í samskiptum og búa yfir hæfni til að styrkja félags- og samskiptafærni nemenda.

Hæfniviðmið f kennaramenntun (2009/2010)

Kennarar:

Leggja rækt við jákvæð viðhorf og mikilvæg gildi

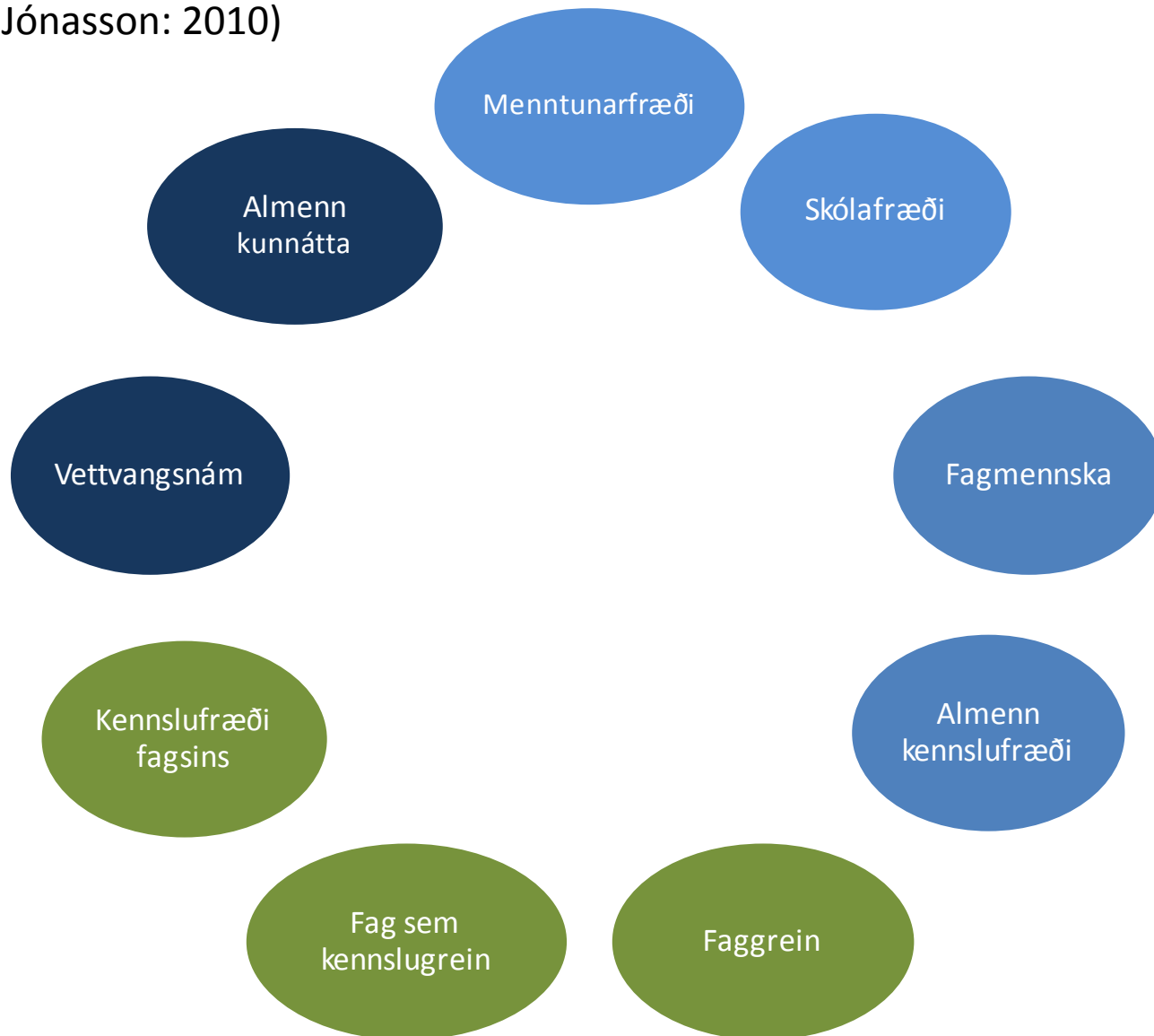
- Hafa þekkingu og færni til að vinna með siðferðileg og félagsleg gildi, s.s. sanngirni, heiðarleika, réttlæti, víðsýni, lýðræði og mannréttindi.
- Eru færir um að meta samfélagsleg gildi menntunar og setja í samhengi við hlutverk hvers skólastigs.

Eru leiðandi á sviði uppeldis, náms og menntunar

- Hafa fræðilega þekkingu í uppeldis- og menntunarfræði ásamt færni til að beita henni við skipulag og stjórnun.
- Hafa yfirsýn yfir markmið og skipulag skólastarfs.
- Eru færir um að beita þekkingu sinni til að ígrunda, þróa og rannsaka eigið starf og starfshætti.
- Hafa forsendur til þess að endurnýja starfshætti sína og stuðla að betri árangri með því gera rannsóknir á eigin starfi og að nýta rannsóknir annarra.
-

Inntak kennaramenntunar

(Jón Torfi Jónasson: 2010)

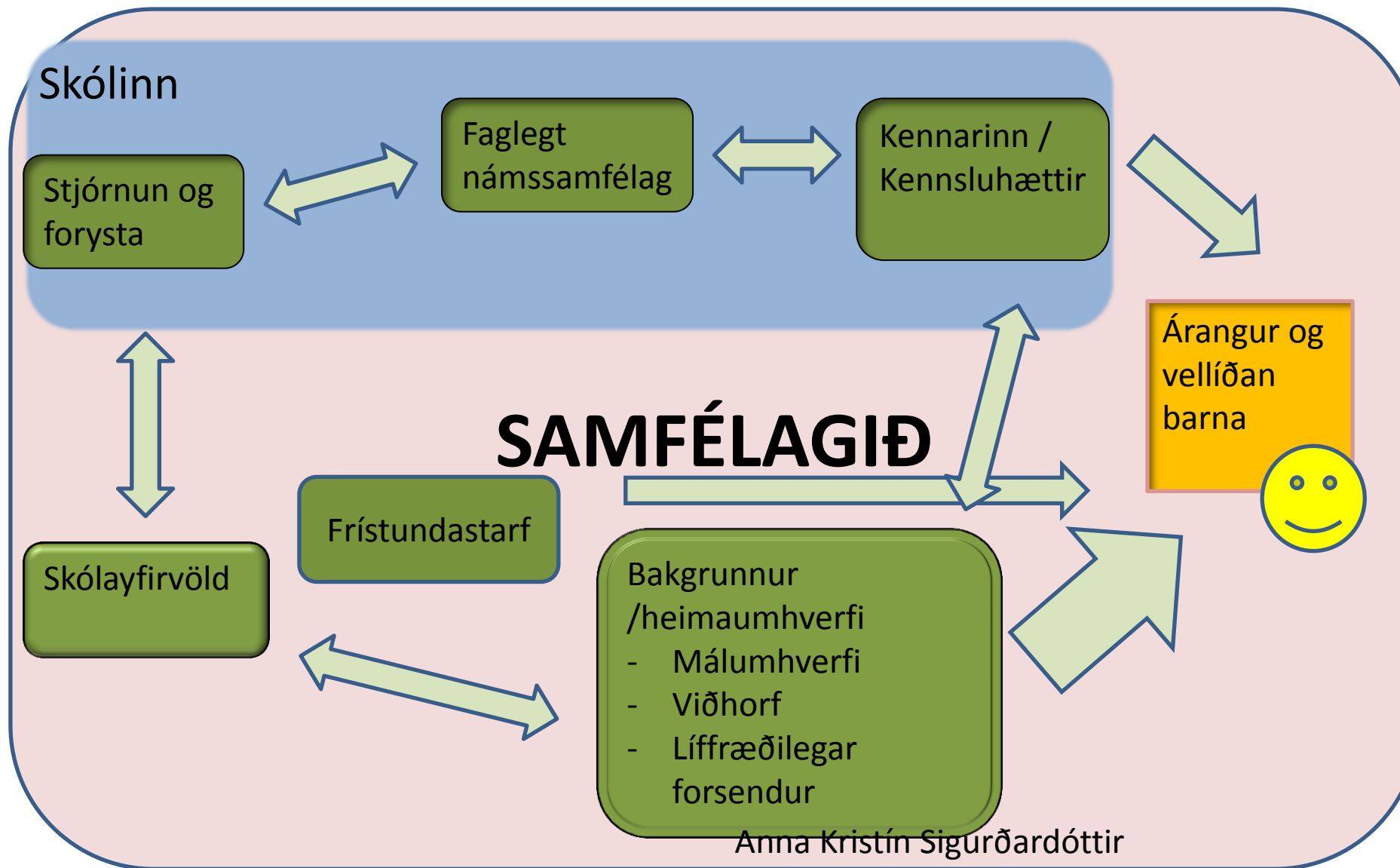

Getur þú aðstoða mig Þóra? Það var ekkert fjallað um þetta í neinum af þeim námskeiðum sem ég sótti í kennaranáminu.

Árangur og vellíðan barna

hvað hefur áhrif?

- Árangur / þekking byggist upp á löngum tíma
- Margir koma að kennslu og uppeldi hvers nemandans
- Ýmsir samfélagslegir þættir hafa áhrif á kennsluhætti

Það er betra að vera góður kennari í einum skóla heldur en öðrum.

Til að bæta kennsluhætti – verður að byrja á því að bæta þær aðstæður þar sem þeir fara fram og þá menningu og samfélag sem þeir tilheyra

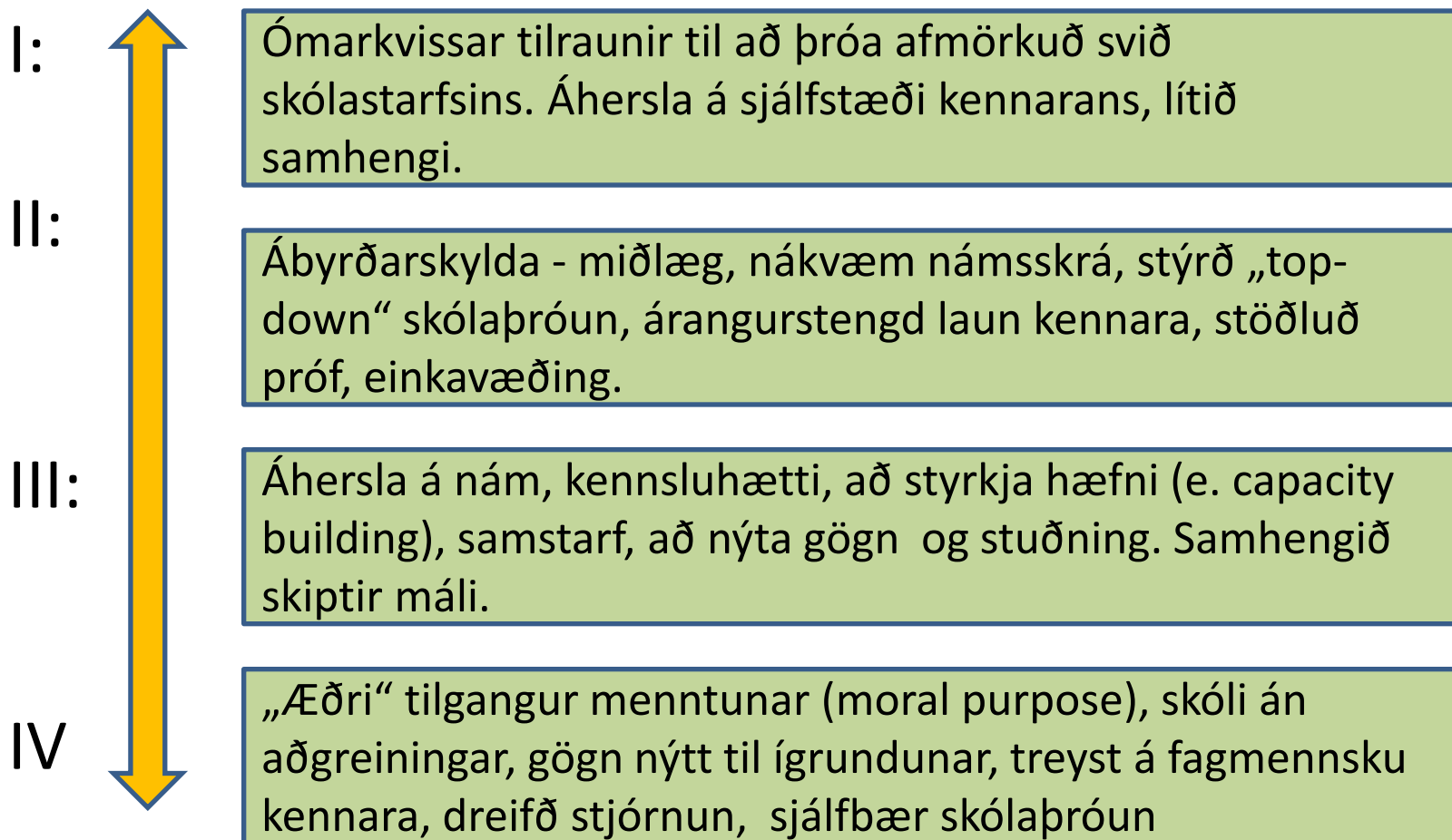
“If we want to improve teaching ... we must therefore improve the conditions of teaching that shape them, as well as the cultures and communities of which they are apart.”

(Hargreaves og Fullan, 2012, bls. 47)

Fagmennska kennara og menntastefna

Þróun umbótastarfs í skólum

(Hargreaves, A og Shirley, D. (2012). The global fourth way. The quest of educational excellence. London: Sage Publication)

Tvær ólíkar nálaganir um þann auð (capital) sem drífur gæði skólustafs áfram

Viðskiptamódel (Business capital)

- Krafa um skjótan ávinning
- Sóst eftir ungu, ódýru, sveigjanlegu starfsfólki
- Áhersla á að finna “réttu” fólkið
- Stefnumörkun - eftirlit

Fagmennsku módel

(Professional capital)

- Menntun er langtíma fjárfesting
- Fagmennska kennara og stöðug starfsþróun
- Mannauður, félagsauður, hæfni til að taka ákvarðanir

$$PC = f(HC, SC, DC)$$

Fagmennska kennara

þróun í Englandi

Tími

- Kennarinn ræður sér sjálfur (traditional professionalism, teacher autonomy): Var ráðandi frá u.þ.b. 1955 – 1975.
- Krafa um skilvirkni og árangur (accountability): Frá um 1975 birtist m.a. í lögum, 1988.
- Stýrð fagmennska (managerial professionalism). Frá ca 1997.
- Fagmennska sem byggir á þverfaglegu samstarfi (collaborative professionalism): ekki enn innleidd.
- Lýðræðisleg fagmennska (democratic professionalism).

Aðgerðir til að auka gæði menntunar

Viðskiptamódel

- Samkeppni milli skóla/kennara
- Ríkar kröfur um árangur / eftirlit
- Einkavæðing og frjálst val
- Mælingar nýttar til að umbuna eða refsa
- Ráða inn kennara sem ná árangri og losa sig við hina
- Raunprófaðar aðferðir
- Skólar eiga framleiða vinnuafli

Fagmennska

- Samvirkni og samhengi
- Ríkar kröfur um fagmennsku / faglega hæfni kennara
- Jöfnður og grunngildi
- Mælingar nýttar til að skilja og þróa
- Lærdómssamfélag - stöðugt er reynt að byggja upp hæfni allra
- Raunprófaðar aðferðir – skapandi og gagnrýnin nálgun
- Menntun sem slík hefur gildi

Að tryggja gæði í menntun samkvæmt viðskiptamóðels eða hugmyndum um ábyrgðarskyldu (accountability approach)

- Sett skýr markmið og kröfur og síðan haft eftirlit með hvernig gengur á ná markmiðum (oftast mælanlegum) og viðkomandi er umbunað eða refsað á grundvelli þess.
- Drifið áfram af löngun til að styrkja samkeppnishæfni þjóðarinnar. Menntakerfinu og einkum kennurum er gjarna kennt um þegar illa árar í efnahagslegu tilliti.
- **“Þetta er allt undir kennaranum komið”**
- “Við þessar áherslur verður neytendavitund miðlæg en borgaravitund jaðarsett og félagslegri samstöðu er ógnað af einkahagsmunum og sjálflægni” (Berglind Rós Magnúsdóttir, 2013, bls 58)
- Jane Green (2011) segir þetta beina ógnum við módel sem treystir á faglega dómgreind og til þess fallið að draga úr virðingu.

Ísland

- Íslensk menntastefna einkennist af málamiðlunum milli þessara tveggja sjónarmiða.
- Þar togast á áherslur sem kenndar hafa verið við norrænt velferðarmódel t.d. á jafnrétti og önnur grunngildi lýðræðissamfélags og ráðleggingar alþjóðastofnana og alþjóðastruma um samkeppni og einkavæðingu.

SAM-

```
graph LR; SAM[SAM-] --- A[-ábyrgð]; SAM --- B[-virkni]; SAM --- C[-starf]; SAM --- D[-hengi]; SAM --- E[-keppni]; style E stroke:#f00,stroke-width:2px
```

-ábyrgð

-virkni

-starf

-hengi

~~-keppni~~

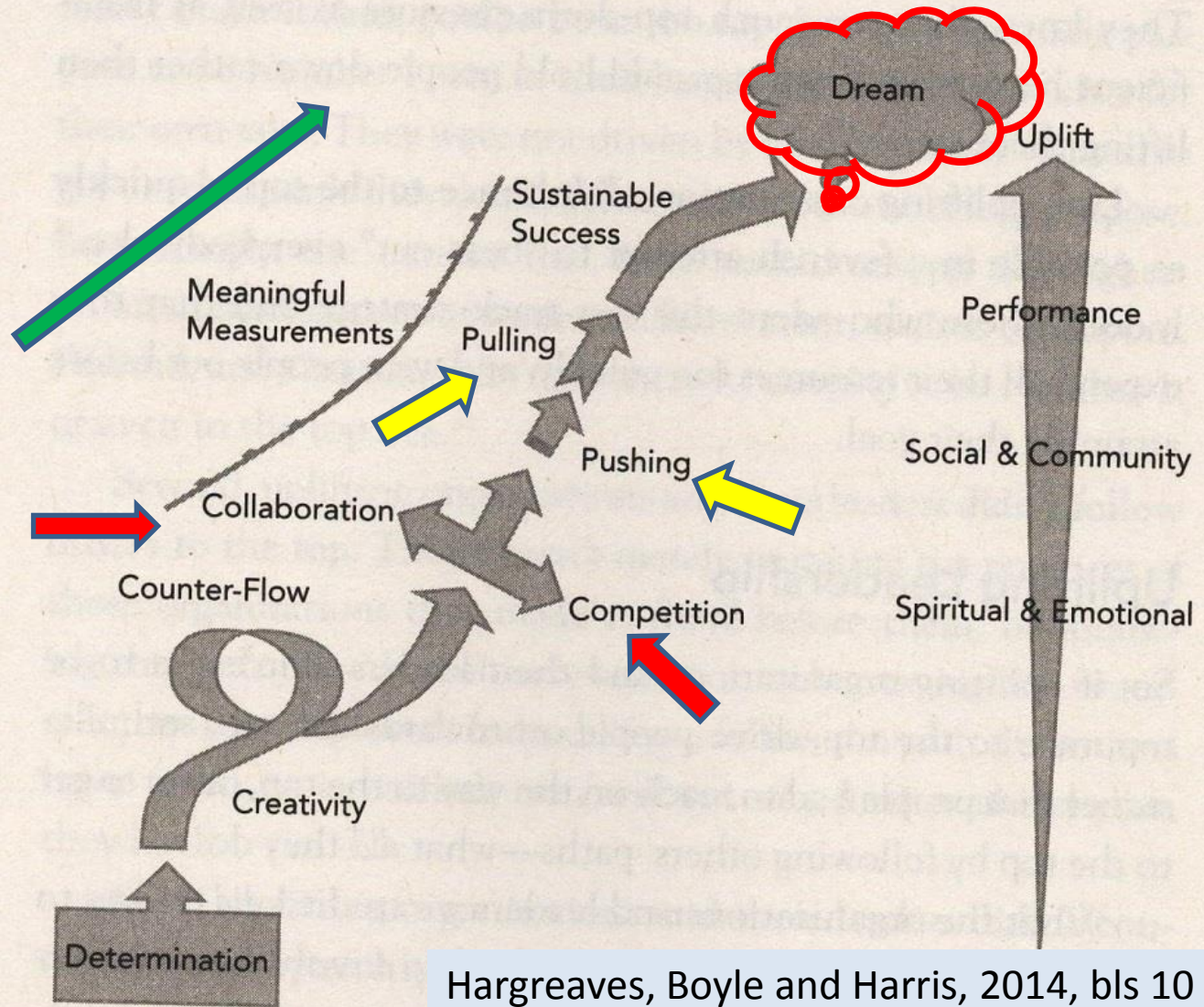
Kennarar gætu verið að miðla hver öðrum af fávisku í stað raunverulegrar þekkingar .

Hargreaves og Fullan, 2012

Veikt samstarf skilar aldrei árangri en sterkt samstarf gæti jafnvel verið verra ef það snýst ekki um “réttu” hlutina. Kennarar gætu þannig styrkt hvern annan í starfsháttum sem ekki skila árangri.

McLaughlin and Talbert (2006)

Figure I.1 Uplifting Leadership

Hvað felst í hinni “nýju” fagmennsku?

Kennarinn er:

- Samstarfsmaður
- Rannsakandi
- Leiðtogi
- Nemandi
- Miðlari
- Ræktar eigin fagmennsku jafnt sem hópsins

Niðurstaða

- *Þetta er á valdi kennarans; staðreynd eða goðsögn?*

Heimildir

- Anna Kristín Sigurðardóttir, Guðrún Geirsdóttir og Ingvar Sigurgeirsson. (2009). *Fimm ára kennaranám. Tillögur starfshóps um inntak og áherslur*. Reykjavík: Menntavísindasvið.
- Berglind Rós Magnúsdóttir. (2013). "Að tryggja framboð og fjölbreytileyka": Nýfrjálshyggja í nýlegum stefnuskjölum og námsgagnagerð. *Uppeldi og menntun*, 22/2, bls 55-76.
- Hargreaves, A., Boyle, A. og Harris, A. (2014). *Uplifting leadership. How organizations, teams and communities raise performance*. San Francisco CA: Jossey- Bass
- Hargreaves, A. og Fullan, M. (2012). *Professional capital. Transforming teaching in every school*. New York: Teachers College press.
- Hargreaves, A og Shirley, D. (2012). *The global fourth way. The quest of educational excellence*. London: Sage Publication.
- Green, J. (2011). *Education, professionalism and the quest for accountability. Hitting the target but missing the point*. New York: Routledge.
- Louis, S.K. (2011) Better schools through better knowledge? New understanding, new uncertainty. Í *Second international handbook of educational change*. Springer
- Senge, P. (2010) Education for interdependent world. Developing systems citizens. Í *Second international handbook of educational change*, bls 131-152. Springer
- Whitty, G. (2008). Changing modes of teacher professionalism: traditional, managerial, collaborative, democratic. Í Cunningham, B. *Exploring professionalism*. P. 28-48. London: Institute of Education